

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

TO-YEAR XXX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 26. MARCA (MARCH 26), 1937

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 60

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Lewis pristal na izpraznitev Chryslerjevih tovarn v Detroitu

Kompanija obljubila, da ne bo obnovila obrata v teku pogajanj z avtno unijo glede sklenitve kolektivne pogodbe. Roosevelt naznanil konferenco z voditelji kongresa, na kateri bodo razpravljali o sedečih stavkah. Kanadski minister izjavil, da vlada ne bo trpela sedečih stavek.

Spring, Ga., 25. marca. — Predsednik Roosevelt, ki je doigniral sedeče stavke, je naznanil, da bo prihodnje teden, ko se bo vrnil v Washington, konferenca z voditelji sindrata o tem problemu. Na tej konferenci bo najbrž sestavljen program glede odprave sedečih stavek, ki so se izkazale kot učinkovito delovno orodje v boju delodajalcev, ki odklanjajo kolektivna pogajanja z organiziranimi delavci. Predsednik ne mara zameriti delavcem, da njegovi svetovalci najo, da javnost ne odobrava stavek.

Na tej konferenci bo Roosevelt dal urgalni uveljavljanje zahtev glede minimalnega in maksimalnega delovnika, ki naj vključeval nekatere provizije na gospodarske obnove (NIRA), katerega je federalno vrhovno sodišče razglasilo za neveljavno; sprejetje zakonodaje, ki določa kazni za one, ki jih pregajo; nadaljevanje pozornosti na tiskanje, dokler vrhovno sodišče ne pokaže svojo odločitev o ustavnosti Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravo organiziranja in kolektivnega pogajanja.

Detroit, Mich., 25. marca. — Frank T. Frankenstein, glavni organizator unije združenih delavcev, je danes naznanil, da se bodo stavkarji umakili Chryslerjeve tovarne, ki so avte znamke De Soto. Tovarna je bila prva, katero delavci okupirali po izbruhu stavek.

Ann Arbor, Mich., 25. marca. — Frank Murphy je silno naznanil, da je John L. Lewis, načelnik Odbora za industrijsko organizacijo, pristal na izpraznitev tovarn Chryslerjeve tovarne, ki so jih zasedli delavci po oklicu sedeče stavek. To naznanilo je bilo objavljeno po zaključku konferen- ce, na kateri je sedel guvern- er in se udeležili Lewis, u- nijski avtne unije, Walter P. Reuther, predsednik avtne kom- ite in drugi. Chrysler je ob- ob, da kompanija ne bo obno- obrata v svojih tovarnah, ki se bodo vršila pogajanja, ki se bodo vršila kolektiv- nje. Homer Martin, pred- kator unije, je po končani kon- ite odstopal v Detroit, da mirna stavkarje o provizijah, ki določa evakuacijo.

Frank Murphy je izrekel, da bodo vse tovarne iz- ene že danes, nakar se bo renca med voditelji unije in zentanti kompanije obno- a reši vsa sporna vpraša- r, ki niso bila poravnana na njem sestanku. Guverner dovoljen z izidom razgovo- a s stališčem, ki sta ga za- ota, Lewis in Chrysler, da konflikt konča.

Sedeči stavek, ki je izbruh- 8. marca, je prizadel 60,000 delavcev. Nekateri so, da je avtna kompanija evakuacijo delno zmagala, ker je pristal na njeno zahtevo evakuacije tovarn.

Ann Arbor, Mich., 25. marca. — Zvezni odsek višje državne stave je odobril dva zakonska ki, ki prepovedujeta sedeče stave in določata prisiljeno po- stavno sporov med delavci in delodajalci ter kolektivna po- gajanja.

Ottawa, Kanada, 25. marca. — Ernest La Pointe, justični mini- ster, je včeraj izjavil v parla- mentu, da so sedeče stavke v Ka- nadi ilegalne; vlada se bo poslu- ževala vseh sredstev, ki jih ima na razpolago, da jih zatire. "Se- deče stavke ogrožajo mir in red, povzročajo neure in izgreda, zato jih vlada ne bo tolerirala," je rekel minister.

Domače vesti

Nov grob v Wisconsinu

Racine, Wis. — Dne 17. t. m. je tu umrl Mate Uzelac, star 43 let in doma od Gospiča v Liki. V Ameriki je bil 12 let in ves ta čas član društva 68 SNPJ. Po- brala ga je proletarska bolezen jetika in v starem kraju je za- pustil ženo, dve hčerki, starše in brata.

Smrtna nesreča v garaži

Pittsburgh, Pa. — Pred nekaj dnevi so našli v garaži rojaka Mihaela Turka mrtvega. Vseka- kor je po nepredvidnosti postal žrtev strupenih plinov, ki so u- hajali iz motorja. Star je bil 53 let in doma od Novega mesta. V Ameriki je bil dvakrat in od leta 1909 prestopno v Pittsburgu.

Dodatne podrobnosti o drugi nesreči

Frederick, Colo. — K smrtni nesreči rojaka Jos. Majorja še tole: pokojnik je bil rojen v A- meriki in star okrog 28 let. Smrt je zadela po krivdi kompani- je, ki ni dala strehe dvigalu. Ko je Major stopil v dvigalo, je pa- del nanj kos premoga iz višine sto čevljev in ga ubil. Zapustil je ženo in dva otročiča, zavarovan pa ni bil pri nobeni podporni or- ganizaciji.

Radio iz Jugoslavije

Chicago. — Iz Belgrada nas ob- veščajo, da bo na 31. marca od 7. do 8. ure zvečer, vzhodni čas, oddaja s kratkovalne postaje v Belgradu poseben program za Severno in Južno Ameriko. Pro- gram bo zvezan s holandsko kratkovalno postajo v Eindhoven- u. Na tem programu bodo peli tudi znameniti slovenski operni pevci in pevke Josip Rijavec, Pavla Lovše in Franja Golob. Program prispe v Ameriko na kratkih valovih (short wave) in vsak dober prejemnik ga lahko ujame.

Stavka bolničark v New Yorku

New York. — V treh newyor- skih bolnišnicah je izbruhnila stavka bolničark in drugih u- službencev. Šli so v boj za zvi- šanje plače, časopisje pa zdaj kriči, da stavka ogroža življenja bolnikov v teh bolnišnicah. V ži- dovski bolnišnici v Brooklynu je bilo 57 stavkarjev aretiranih, ker so se upirali policiji, ko je zahtevala, da se morajo umak- niti iz bolnišnice. Sedeče stavke so se razširile na Woolworthove prodajalne in dve sta morali za- preti vrata. Prodajalke zahte- vajo zvišanje plače in priznanje unije Retail Clerks Intl. Protec- tive Assn.

Sovjeti ustrelili tri trockiste v Sibiriji

Moskva, 25. marca. — Trije trockijevski kontrarevolucionar- ji, ki so zakrivali požig šole, so bili včeraj ustreljeni v Novosi- birsku v Sibiriji. Usmrčenci so bili V. Kuramšin, vodja stavb- nega trasta, M. Homčik, bančni direktor in K. Haritonov, kon- traktor. Druga dva sokrivca sta bila obsojena na osem let zapor.

Jugoslovanski poslanik Gruič umrl v Londonu

London, 25. marca. — Slavko Gruič, jugoslovanski poslanik, ki je imel Amerikanko za ženo, je te dni tu umrl. Gruič je bil prva leta po vojni poslanik v Washingtonu, D. C.

SENATNI ODSEK RAZGALIL DETEKTIVSKO FIRMO

Spicnaza med delavci v kavčukarskih tovarnah

VEZBANJE NAJETIH POBOJNIKOV

Washington, D. C. — (FP) — Trditve organiziranih delavcev, da stavkolomake agenture ne mo- rejo vzdržati, ako so izpostavljene publiciteti, je bila dokazana pri zaslišanju pred člani senatne- ga odseka, kateremu je bila po- verjena preiskava špionaže v in- dustrijah in zatiranju civilnih svobodščin. Auxilliary Co., ki je vodila špionažo med kavčukar- skimi delavci v Akronu in kate- re aktivnosti je financirala Zveza delodajalcev, je zdaj, ko je bila razgaljena, naznanila, da bo pre- nehala s poslovanjem.

Charles C. Parsons, predse- dnik Auxilliary Co., je pred odse- kom priznal, da je prejel \$75,000 od Zveze delodajalcev za razbija- nje unijskega gibanja v Akronu l. 1935, ko je bila oklicana stav- ka v tovarnah Goodyear Tire & Rubber Co. P. W. Litchfield, predsednik te kompanije, je tu- di priznal, da se je posluževal vseh sredstev v boju proti uniji. On je največ prispeval v sklad Lige miru in reda, katero je u- stanovil Nelson Sparks, bivši žu- pan v Akronu. To organizacijo so obsojali celo akronski časopisi in ji očitali, da ni bila ustanovlje- na, da ščiti mir in red, temveč da podžiga nasilja. Njena glav- na naloga je bila preganjanje "zunanji" agitatorjev, ki so vo- dili organizatorično kampanjo med delavci v tovarnah kavčuka.

V času stavke je Goodyear Co. najela veliko število pobojsnikov od detektivske agenture. Charles D. Lesley, eden izmed teh pobo- jnikov, je izpovedal, da so bili or- ganizirani v brigadah in da so jih vebali v metanju plinskih bomb. Glavni instruktor je bil E. C. Wolf, bivši stotnik v dr- žavni milici.

Ta kompanija je imela špione v vseh svojih tovarnah. V Gads- denu, Ala., kjer ima veliko to- varno, je mobilizirala "vigilan- te" za zatiranje unijskega giba- nja. Ko je v to mesto prišel S. H. Dalrymple, predsednik unije kavčukarskih delavcev, so ga "vigilante" napadli in pretepli. G. L. Gray, organizator unije, je bil aretiran in vržen v ječo, ker je razpečaval glasilo svoje organizacije med delavci.

Dolga stavka strojnikov končana

Battle Creek, Mich. — Tri me- sece trajajoča stavka pri Union Steam Dump Co. je bila končana, ko je kompanija priznala kra- jevno unijo mednarodne zveze strojnikov. Poleg priznanja so stavkarji dobili zvišanje mezde 15 centov na uro, plačo in pol za čezurno delo in skrajšanje de- lovnega tedna na 40 ur. Stav- karji so zmagali kljub drastič- nim injunkcijam, katere je kom- panija izposlovala na sodišču in so prepovedovale piketiranje in vse druge stavkovne aktivnosti. Prvič se je zgodilo, da je ta kom- panija, ki je bila ustanovljena pred 52 leti, priznala unijo kot predstavništvo delavcev pri ko- lektivnih pogajanjih.

Illinoiska zbornica sprejela zakon o šoferske licenca

Springfield, Ill., 25. marca. — Zakon, ki določa, da mora vsa- kdo, ki vozi avto, imeti dovolje- nje ali licenco, da je sposoben za ta posel, je bil v sredo sprejet v nižji državni zbornici soglasno. Če ga sprejme še senat, bo zakon veljaven s 1. julijem.

DELA VSTVO V DETROITU NA SVOJEM POHODU

Mestni vladi so pokaza- li, da si ne puste več kratiti pravic

ODKLANJAJO ŠIKANE

Detroit. — (FP) — Pred ne- kaj tedni je bil Flint centrum boja avtnih delavcev. Zdaj je ta centrum Detroit, ki je skozi dol- ga leta "šovel kot najbolj "od- prto" ali neunijsko mesto v de- želi. S svojim "openšarstvom" so se ponahali oholi avtni mag- natje, ki so si bili avesti, da se ne bo v Detroitu nikdar utrdil unionizem. Tega mnenja so bili tudi drugi detroitski tovarnarji z mestno vlado vred.

Zdaj pa so avtni delavci poka- zali, da se motijo vsi privatni in javni oblastniki. Delavstvo tu- kaj je na svojem močnem po- hodu, ki ne pozna nobenih za- prek. Burbonci v Detroitu in kongresu lahko še bolj kriče proti veliki nevarnosti delavskih sil, katere je sprostil in pognal v močren zamah "CIO, toda tu- kajšnje delavstvo je dalo razu- meti mestnim oblastem, da se ne bo več pustilo, da bi ga por- vali iz kota v kot in mu kratili pravice kot nekdaj.

Da detroitsko delavstvo ni več pohlevni kužek, ampak velikan, s katerim morajo računati vsi, je to najbolj demonstriralo zad- nje dni. Ker se oblasti niso upale upravit nad tisoč sedečih stav- karjev v tovarnah Chryslerjeve družbe, katere protektirajo še številnejše vrste stavkarjev na piketni straži, so se spravile nad manjše skupine sedečih stavkar- jev. Toda le za malo časa. S tem se odnehale takoj, ko je v re- nici kazalo, da s tem lahko pro- vocirajo generalno stavko.

Detroitsko delavstvo namreč ni v nobenem razpoloženju za avtokratične šale. To je odprto povedalo župan Couzensu, poli- cijskemu komisarju Pickertu in tudi guvernerju Murphyju. 50- 000 avtnih delavcev se je na se- jah svojih krajevnih unij že iz- reklo za generalno stavko, ako bodo oblasti nadaljevale z nasilji proti sedečim stavkarjem. V vseh tovarnah so izvolili stav- kovne odbore in organizirali ve- liki kader "minutnikov", katerih naloga je protektiranje stavkar- jev vsak čas in kjerkoli.

Guvernerju so poslali zahteve za odpoklic policijskega komisar- ja Pickerta. On je bil glavni go- vornik na sestanku reakcionar- nih skupin, ki se je vršila za or- ganiziranje vigilantov. Šerifi bližnjih okrajev so tem elemen- tom obljubili, da bodo mobilizirali tisoč pomočnikov za izgon sedečih stavkarjev.

Toda militantni nastop vodi- teljev avtne unije je reakciji za- enkrat nekoliko zmešal steno. Župan Couzens, sin pokojnega senatorja Couzensa, je zadnje dni prišel popuščati. Delavstvu je obljubil, da policija ne bo mo- tila "legitimnih" sedečih stav- karjev, marveč le take, katere vodijo — neodgovorni elementi.

Dobili so tudi dovoljenje od mestne vlade za protestni shod, ki se je vršil prošli terek na glav- nem trgu pred mestno hišo. Shod je bil najgigantičnejša delavska demonstracija, kar jih je Detroit še videl. Mestna vlada je prvot- no odklonila dovoljenje za ta shod. Ker pa je Homer Martin naznanil, da se bo shod vršil z dovoljenjem ali brez dovoljenja, se je tudi mestna vlada končno premislila. Na tem shodu je Martin napovedal, da je Henry Ford prihodnji na vrsti. Govoril je tudi predsednik Detroitske de- lavske federacije Frank X. Mar- tel, ki je na strani avtne unije kljub sovražni politiki Greena in drugih voditeljev ADF.

Francija nastopi za varstvo Španije

Blum predlaga Angliji angleško-francosko blo- kado, ki naj zapre Španijo novim Mussolinije- vim četam. Skandalozna "nevtralnost" lon- donskega odbora gre h koncu. Rimski list zdaj očitno piše, da zmaga španskih fašistov zavisi od Italije

Madridske čete spet namahale Italijane

Nemci zdaj pomagajo tepenim mussolini- jevcem

Madrid, 25. marca. — Čete ljudske milice so včeraj razbile linijo novih strelskih jarkov bli- zu Cogollorja na guadalajarski fronti. Na tej liniji so se pred tremi dnevi ustavili Mussolinije- vi Italijani potem, ko so devet dni tekli nazaj na španski sever. Fašistični glavar Franco, ki je osebo prihitel tja po silnem porazu Italijanov, je razbite Mussolinijeve divizije vtaknil v sredo med krili domačih karli- stov na enem koncu in Nemcev na drugem. Španska milica je včeraj prvič prišla v dotiko s Hitlerjevimi Nemci v Guadala- jari.

Miliciniki so po triurnem top- niškem obstreljevanju napadli li- nijo jarkov in jih podstili faši- stov, nakar se je prodiranje mi- licičnikov nadaljevalo proti severu in severovzhodu. To je vzhodno od aragonske glavne ceste okrog 60 milj od Madrida.

Na fronti v južni Španiji so vladni letalci uničili vojaški vlak blizu postaje Montoro in sestre- lili na tla nemškega Junkerja. Položaj na madridski fronti je neizpremenjen. Fašistična letala so včeraj metala bombe na me- sto Guadalajaro in ubila okrog sto civilistov.

Nacijska prisega o Združenih državah

Washington, D. C., 25. marca. — Kongresnik Dickstein je vče- raj v poslovnem odseku podpi- svo resolucijo za kongresno preiskavo nacijske propagande v Združenih državah s prisego, ka- ktero morajo podpisati vsi rekru- ti Deutsches Bunda, nacijske privatne armade v Ameriki. S to prisego se rekrutje zavežejo, da bodo pokorni hi Hitlerju in niko- mur drugemu.

Delavska federacija kritizira senatorja

Miles City, Mont. — Ekseku- tiva državne delavske federacije je pozvala senatorja Wheelerja, naj odneha v svoji opoziciji pro- ti Rooseveltovi sodniski refor- mi. "Ako hočemo zaščititi v kon- gresu sprejeto delavsko zakono- dajo, je potrebno reformiranje pravosodnega sistema," je reče- no v protestu, ki ga je ekseku- tiva poslala senatorju.

Autobusna nesreča; 19 sportnikov ubitih

Salem, Ill., 25. marca. — Av- tobus, ki je peljal 23 drkalcev (roller skaters), se je včeraj za- letel v železni steber na tukaj- šnjem mostu in se razbil s po- sledico, da je bilo 19 fantov na mestu mrtvih. Med ubitimi je pet Čikažanov.

Homer Martin je v telegramu guvernerju Murphyju obtožil Chryslerjevo družbo, da neme- noma zavlačuje pogajanja. "ki so farsišna od vsega začeta." Nanje je pristala samo zato, "da pokaže javnosti, da se je pri- pravljala sestati z zastopniki delavcev," toda na vse zahteve je odgovorila z NE.

LONDON, 25. marca. — An- glija je danes podprla akcije Francije, ki gre za tem, da se prepreči vsako nadaljnje pošil- janje italijanskih čet v Španijo. Anglija in Francija nameravata zapreti španske fašistične luke s svojimi bojnimi ladjami in s silo preprečiti, če bo treba, vsa- ko nadaljnje iskanje Italija- nov.

Pariz, 25. marca. — Francoska socialistična vlada je nepričako- vano pokazala veliko agresivnost napram fašistični Italiji. Zunanji minister Delbos je včeraj senna- nil angleškega poslanika v Parizu z željo svoje vlade, naj bi An- glija in Francija vzeli špansko zadevo iz rok londonskega odbo- ra in Lige narodov in sami iz- vedli blokado španskih fašistič- nih pristanišč, da s tem prepre- čita prihod novih Mussolinijevih čet v Španijo. Kaj stori Anglija na ta predlog Francije, seveda še ni znano.

Ta agresivni nastop Blumove vlade je izzvala grožnja italijan- skega poslanika Dina Grandija v Londonu, ki je zadnji terek iz- javil na seji londonskega nev- tralnostnega odbora, da "Italija ne umakne niti enega svojega vojaškega Španije, dokler ne zma- ga general Franco" — s čimer je Grandi priznal, da ima Itali- ja svoje vojaštvo v Španiji. Druga indirektna grožnja je prišla iz Rima od Mussolinija samega, ki se jasno razume, da bo Mus- solini maščeval poraz svojih čet v Španiji s tem, da odpolje no- vo in večjo armado v špansko republiko. Blumova vlada je zdaj prepričana, da je "nevtralnostni odbor" v Londonu, v katerem predzno sodelujeta tudi Italija in Nemčija, nekompetenten, da bi odvrnil nadaljnjo invazijo Špa- nije.

Javno mnenje v Franciji se je zadnje dni zelo odvrnilo od Italije tudi zaradi sramotnega poraza Mussolinijevih divizij na guada- lajarski fronti. Celo francoski nacionalistični listi se danes nor- čujejo iz Mussolinijevih "juna- kov" in nekako ponosno poudar- jajo, da je bila mednarodna pro- fašistična brigada, ki je največ pripomogla k porazu Mussolini- jevih Italijanov v Španiji — re- krutirana v Franciji.

V uradnih krogih Francije so danes za revizijo neintervenčne politike glede Španije. To še ne pomeni, da bo Francija odprto sodelovala s španskimi levčarji, možnost pa je, da Francija od- pre svojo mejo bojnemu mate- rialu in protovojcem na debelo za špansko vlado.

London, 25. marca. — V ura- dnih angleških krogih prevladuje mnenje, da Anglija morda pred- loži Mussolinijevo grožnjo odpr- te intervencije v Španiji svetu Lige narodov prihodnji mesec. Sovjetski poslanik Majski je pred nevtralnostnim odborom obtožil Italijo kršenja medna- rodne prava in določb Lige na- rodov. Obtožba je bila izročena pododseku odbora.

Rim, 25. marca. — Tukajšnja la Tribuna je včeraj za prvi strani razglasila, da zmaga Franciscan Franca v Španiji zdaj zavisi od italijanskih "prosto- voljcev — da, naših in drugih fašističnih protovoljcev, ki so odšli v Španijo, da rešijo civiliz- zacijo..." Ta list je ponovno napadel Anglijo, katero dobi, da "se poteguje za blokado Španije (Dajle na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
CLASLO IN LASTNINA SLOVENSKIH NARODNIH
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in zbirna drava (izven Chicago) in Kanada
\$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; in
Chicago in Kanada \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; in
Lancaster \$1.00 na leto, \$0.50 na pol leta.

Subscription rates: For the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year.
Foreign countries \$3.00 per year.

One dollar per copy. — Rokopisni listi in manjše
štampane se ne vrnejo. Rokopisne listine (listi, go-
vozi, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju in v slobo, da
je prihodil politično.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Headquarters: 200 N. La Salle St. Chicago, Illinois
PROSVETA
200 N. La Salle St. Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Nekaj tega in onega

Diktator Mussolini je imel "črni petek" 10. t. m. Dvakrat je udarilo po njem. Ne vemo, kateri teh dveh udarcev ga je bolj zabolil in kateri bo usodnejši, a zdi se, da ga poraz njegovih divizij v Španiji in trenutno bolj boli, kakor pa škandalček v Parizu, kjer je lepa francoska brunetka razgalila intimno razmerje z njim.

Hud poraz Mussolinijevih "prostovoljskih" divizij na španski fronti je pokopal legendo fašističnih naivnežev, ki so menda verjeli, da so Mussolinijeve črnosrajčne legije nepremagljive, odkar so pomandrala krčila slabo (srednjeveško) oboroženih barbarskih Abesincev v Afriki. Španski delavci in kmetje, med njimi tudi italijanski in drugi pravi prostovoljci, so pokazali Mussoliniju, da Španija ni Abesinija...

Ali bo oholi Mussolini priznal ta udarec? Javno najbrže ne. V javnosti je njegova predznoter tako kolosalna, da ji ni para v zgodovini. Javno in uradno Mussolini "ničesar ne ve" o kakšni italijanski armadi v Španiji. Dne 13. marca je brzojavno čestital svojemu generalu v Španiji, ampak to je bilo privatno! Ko je pa španska vlada objavila njegovo brzojavko, je šel iz Rima odgovor: "Falsifikat!" Tako bo vsak udarec za Mussolinija "potvorba" — toliko časa, dokler bo neslo...

Mussolinijeva seksualna afera s francosko žurnalistko bo v Rimu tudi "potvorba, laž". Da bi veliki Mussolini, "poslanec božji, ki je osvobodil svetega očeta, ponesel katoliški križ v Afriko in dvignil Italijo v novo rimsko cesarstvo", počel kaj takega? Nemogoče! To je propaganda rdečih mesarjev! — Toda, saj veste, kaj je rekel slavni Lincoln. Nekaj časa že gre tudi največja predznoter, največja blufarija, ampak ne vedno. Italijani bodo že spoznali — saj že spoznavajo na Španskem, kamor so zašli po prevari in proti svoji volji... Italijani, pošteni Italijani, ne marajo vojne a Španci, ne marajo je z nikomur — in enkrat bodo že sili Mussolinija, takrat pa — gorje!

Reakcija v Ameriki je spet začela noreti. Ponovno se je spravila nad Roosevelta, čes, da je on odgovoren za stankovni val po deželi. Roosevelt daje potuho "razgrajajočim" in "komunističnim" delavcem! S svojim "napadom" na vrhovno sodišče je Roosevelt vzel respekt sodiščem in zdaj tudi delavci ne respektirajo več sodišč in njihovih injunkcij! Delavci ne respektirajo več privatne lastnine! Revolucija, anarhija in rdeči teror že trkajo na vrata Amerike!... Vsega tega je kriv Roosevelt, ker noče odločno nastopiti proti delavcem!... Ko je Roosevelt samo malo, malo, malo — takole pol prsta pokazal reakciji in reakcionarnim sodnikom, odmeva strahovit krik še danes: Diktator, diktator hoče biti! In zdaj se reakcija peni jeze, ker Roosevelt še ni nastopil proti stankarjem kot — diktator!

Andre Malraux, francoski pisatelj, ki je kot prostovoljec vodil letalsko enoto proti fašistom v Španiji, je v New Yorku rekel med drugim: "Ko smo napadli Seville, smo uničili le ondotno zrakoplovšče (aerodrome), mesta sagem nismo bombardirali. Napadli smo tudi Salamanko, toda bombe smo metali le na vojaške barake, ne na mesto; pri napadu na Avilo smo razdeljali le letališče, na civiliste v mestu nismo vrli niti ene same bombe..." Mi bi radi čitali takšno poročilo kakšnega fašističnega letalca, ki je plul nad Madridom in drugimi mesti, ki so pod kontrolo španske demokratične vlade! Ne bomo čitali nič takega. Ampak fašistično-katoliška propaganda v Ameriki bo še nadalje nesramno lagala o "rdečih mesarijah" v Španiji!

Ko smo zadnjič kritizirali newyorškega župana La Guardia, ker je iz svoje nameravane "so-bane grozot" na prihajajoči svetovni razstavi v New Yorku izpustil Mussolinija in njegovo "civilizacijo" na Primorskem in v Afriki, smo na nekaj pozabili. Prepozno pa še ni. Poleg figure Hitlerja s sekuro v roki in grmado za knjige ter figure Mussolinija, streljajočega opozicijo v hrbet, bi morale biti v "sobani grozoti" še sledeče lepe stvari: katoliška natezalnica, železna devica, železni skornji, kotliček za vrelo olje, klešče za puljenje nohtov in jezla itd. iz blaženih časov avte inkvizicije...

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Naše razmere

Russellton, Pa. — Tukajanje delavske razmere so še precej povoljne. Delamo po pet dni na teden; tukaj ni druge industrije kot le premogorovi. Stara unijska pogodba poteče 31. marca, glede nove pogodbe pa se še nič ne ve kdaj bo podpisana, kajti premogarski baroni imajo pravico zavlačevati konferenco, ker imajo velike zaloge premoga na kupih. Šlihi pa se, da bo kompanija ustavila obrat v rovi, če bo pogodba podpisana ali ne.

Na društvenem polju je vse v zastoju. Pred petimi leti je bilo tukaj par podpornih društev, ali danes je kakih deset različnih organizacij. Mnogo pa je še takih, ki pravijo, čes, kaj mi bo društvo, saj sem zdrav.

Pred kratkim je tukaj umrl John Jelusič, star 52 let in doma iz vasi Storje pri Sežani. V starem kraju zapuša enega brata in v Ameriki dva brata, o katerima pa se ne ve kje se nahajata. Pokojnik ni bil pri nobenem podpornem društvu in ni imel nobenih prihrankov. Njegovo truplo so imeli teden dni v Pittsburghu, nakar so se zavzeli rojaki in unijski lokal ter kolektali za pogreb, da je bil dostojno pokopan. Bil je zavarovan pri kompanijskem "group" inšurancu. Plačal je za en mesec in smrtnino je imel zapisano na brata v starem kraju. Inšuranc pravi, da ni bil dovolj dolgo član in zato ne bodo nič plačali. Pred več leti je bil član SNPJ, nato pa je društvo pustil.

Rojaki, tukaj imate zopet lep zgled, kako so nam delavcem potrebna naša podporna društva. Zato pa se preskrbite takoj danes, kajti jutri bo morda prepozno. Jacob Pompe, 365.

Idea za pikniški prostor

Barberton, O. — Blizajo se pomladni dnevi, ko bo spet oživila narava in z njo vse življenje. Oživele so pa tudi moje misli, nade in upi.

Pretekla zima je bila dokaj mila, mraza malo, snega še manj, dela se prav dobro, tako da obeta letošnje leto postati najboljši še v "novi dobi".

V Barbertonu imamo dvajset raznih podpornih društev in kulturnih klubov, na katere smo zelo ponosni, in vse te organizacije jako dobro napredujejo. To je pač dokaz, da rojaki sodelujejo medsebojno kakor še nikdar prej v zgodovini slovenske naselbine v Barbertonu. Le tako naprej, barbertonski rojaki, in v par letih bomo pokazali, da skupno delati se pravi napredovati!

Naše številne lokalne organizacije bi naredile vtis, da imamo vse, kar naš slovenski kulturni svet zahteva, ampak temu ni tako. Sedanje razmere zahtevajo, da gremo naprej, da gledamo za večji napredek. Zato predlagam rojakom v Barbertonu svojo idejo, o kateri sem že dolgo razmišljal in katera bi bila koristna našim slovenskim naselbinam. To je, da se bi združili vsa tukajanja in okoliška slovenska društva in klubi in si kupila v bližini Barbertona kos zemlje z drevesjem ali gozdiščem, ki jim bi služil za piknike. Ta kos zemlje naj bi obsegal kakih pet ali več akrov sveta.

Kakor znano, smo dosedaj prirejali piknike na dveh ali celo treh različnih prostorih, pripe-

tilo pa se je, da sta bila včas kar dva ali celo trije pikniki hkrati na eno in isto nedeljo. Rezultat je bil seveda ta, da ni nobeno teh društev imelo ne gmožnega ne moralnega uspeha, večkrat pa se je prireditve zaključila z zgubo.

Moja ideja vključuje načrt, na podlagi katerega bi vsaka organizacija, ki bi bila članica tega podvežja, imela en glas za vsak odstotek članstva. Na ta način bi vsa društva postala lastniki dotičnega prostora in se bi obnem tudi medsebojno žrtvovala v dobiti naše slovenske naselbine.

Prvo vprašanje pa je, dali bi nameravani kos zemlje preveč ne stal. Glede tega lahko upoštevamo dejstvo, da bi od celotne nakupne vsote odpadlo na vsako izmed dvajsetih društev le pet odstotkov.

Rojaki, premislite dobro, če je ta ideja izvedljiva. Meni se zdi, da je. Zato tudi apeliram na uradnike vseh naših lokalnih organizacij, da prinesejo to idejo na svojih prihodnjih sejav v pretres. Vaša za napredek slovenske naselbine:

Vinko Lautar, John Gabor, 48.

Slab odziv klerikalne ofenzive

Cleveland, O. — V nedeljo 21. marca so imeli katoličani shod v SND na St. Clair ave., da protestirajo proti naprednemu tisku in da naberejo nekaj grošev za svoje "cajtenge", ki so po njihovem mnenju v mizerem položaju. Udeležil sem se, da vidim, kaj bo. Dasi je bila udeležba precejšnja, ni bila zadovoljiva, ako pomislimo, da so bobilni o tem shodu dovolj dolgo in povabili govornike iz Chicaga, Joliet in Loraina.

Shodu je predsedoval lorainski župnik Milan Slaje, ki se rad zaganzja v SNPJ. Napravil je vtis podoželskega pedanta. Predstavil je Hugota Brenca, ki zna dokazati, da sta dve krivici pravica. Bren je jamral kar se da o katoliškem tisku in statistično dokazoval, da vseh povsod na svetu napreduje brezversko časopisje, ker je dobro urejvano, zato tudi dobro orožje. To velja tudi za slovensko časopisje v Ameriki, kar je seveda Hugo priznal zato, da bo povsod agitacijo za svoje časopisje. Nato pa je udaril po Prosveti, Proletarcu, Enakopravnosti in celo po Glasu Naroda. Dri se je, da to "satansko" časopisje je treba bojkotirati.

Za njim je govoril collinwoodski župnik Vitus Hribar, ki je s svojim dolgim govorom pokazal, da ni posebno navdušen za boj proti naprednjakom, le da se bi napredni clevelandski element spet približal katoliškemu taboru in on bi lagje umrl. Sledil mu je urednik A. S. John Jerič, ki je omenjal energičnost in poštvenost naprednjakov, medtem ko katoličani spijo. Njihovo katoliško jednoto je vzelo celih 25 let, da je pripadljala za SNPJ in sprejela centraliziranje. Tožil je nad zaspanostjo. Nato je govorila urednica Zarje Albina Novak, ki pa je bila dokaj tolerantna in v svojem govoru. Potem je nastopil kaplan Jager, ki je dinamičen govornik, toda izmed vseh najbolj fanatičen. On je za boj proti naprednjakom in njihove časopisu in ta boj naj se prične čimprej. Napredne liste je treba vse slovenskih hiš.

Nato je govoril župnik Ponikvar, ki pa je bil prethil in meni se je mudilo, nakar sem odšel.

Opazil sem, da občinstvo se ni preveč zanimalo za shod in govornike, še manj pa za boj proti naprednjakom. Obnašalo se je precej nemirno. Nekdo je zadal dejal, da je dovolj teh govorov, zato naj enkrat že nehajo. Otroci so hodili sem in tja, tako tudi odrasli, ki so se neprestano pogovarjali. Spomnil sem se vzorne avdience pri uprizoritvi "Hlapca Jerneja" in prireditve, na kateri je govoril Etlbin Kristan. Pač velik kontrast! Ti katoliški govorniki so le tarnali, kako katoličanstvo nazaduje, kako so počasni, leni in brezbržni. Krtačili so svoje vrtnice in pritiskali nanje, naj dajo, dajo in spet dajo. To pot jim gre za tisk, s katerim skušajo držati v temi ljudi, kateri pa se jim ne pustijo.

Oni znajo le napadati, strašiti s hudicem in peklom, to pa več ne vleče. Na drugi strani pa je naša napredna struja tolerantna, delavna in poštvena, saj se pa bori za resnico in pravico, ne pa za mrčnjaštvo, strah in drugo tako ropotijo. Naše napredno časopisje je luč, ki nas vodi po pravi poti — k spoznanju, k solncu in svobodi! Milan Medvešek.

Doba organiziranja

No. Chicago, Ill. — Čas beži in razmere se spreminjajo, zato pa tudi mi delavci ne smemo zaostajati temveč moramo z duhom časa naprej! Kar smo zamedili, je zamujeno. Zato pa ne smemo več odlašati, kajti doba delavskega napredka in razvoja je tu. Še nikdar v zgodovini ni bilo toliko prilike za osvoboditev delavskega razreda kakor je danes. Ne pozabimo znanega gesla: Delavci vsega sveta, združite se! Ta združitev je lahka, ako jo hočemo izvršiti, neglede na narodnost, kadar gre za splošno dobrobit delavskega razreda. Zato pa naprej v združitev delavskega razreda, ako se hočemo orestiti kapitalističnega jarma!

Sedaj se bliža sezona pomladanskih veselice, koncertov in stankov, dasi zunaj divja anežeti vihar (24. marca). Naše narodno podporno in letovalno društvo "Slovenski Sokol" v Waukeganu priredi svojo pomladansko plesno veselico v soboto 3. aprila zvečer v Slovenskem domu v Waukeganu. Vstopnina prosta. Začetek ob 8. zvečer. Vabljeni ste vsi rojaki in rojakinje iz Waukegana in North Chicaga z vašo mladino vred, tako da se bomo skupaj malo pozabavali in razveselili. Pripeljte torej tudi vašo mladino! Za prigrizek bo dobro preskrbljeno in za ples bo igral orkester Old-Timers.

Matt Warsek.

Poročilo o stavki

Detroit, Mich. — Pomlad je tu, četudi samo na koledarju, znano pa je, da marec vselej rad ponagaja z zimskim vremenom prihajajoči pomladi. Te svoje tradicije se trdno drži tudi letos, zato pa natrosi od časa do časa nekoliko snega, ali pa pošlje tudi sneženo nevihto, četudi je velikančo.

Detroit je veliko mesto. Čez mejo v Kanado lahko prideš čez most, lahko pa se prepelješ čez reko s čolnom, ali pa skozi tunel pod vodo z busom ali vlakom. Kakor znano, je Detroit srce avtomobilske industrije. Zadnje mesece so tukaj in v bližnjih mestih velike stavke. Na 8. marca me je sin telefonično obvestil iz tovarne Dodge Brothers, da ga ne bo domov, ker so šli vsi delavci na sedečo stavko. Na 13. marca se nas je zbralo par sto zgodaj jutraj pred okrajnim sodiščem oziroma pred sobo sodnika Campbella. Vsi hodniki so bili napolnjeni. Prišlo se je piketiranje poslopja in listi so poročali, da se je zbralo nad 500 ljudi. Redarji so bili brez moči, zato so unijski reditelji držali red v hodnikih. S seboj amli imeli tudi godbo. V ponedeljek se je stvar ponovila. Potem je bilo naznanjeno, da je sodnik izdal sodnijsko prepoved, nakar smo se razšli.

Dne 17. marca je bilo naznanjeno, da bodo stavkarje s silo iztirali iz "okupiranih" tovarn. Ker sem ena onih, ki želi sama vse videti na svoje oči, sem napregnila mojo "liziko" in se od-

H. L. Peterson, tajnik Farmer-Labor Asan, v Minnesoti.

peljala pred Chryslerjevo tovarno v Highland Park. Pred tovarno pa je bila dolga vrsta piketov, tako tudi pred tovarno Dodge, tako da je bil ustavljen cestni promet. Chrysler ima 8 tovarn v Detroitu. V tovarnah so se stavkarji pripravljali na odpor in pa na veselico. Skozi okna so mogli svoje neobrite obraze. Dobro so se založili z raznimi predmeti in s hrano ter tako pričaokovali šerifove napovedi, pa ni bilo nikogar na spregled. Nekateri pravijo, da se je zbralo do 50.000 ljudi pred tovarno.

Ko to pišem — dne 22. marca — so delavci še vedno v tovarnah in čakajo odločitve. Šerif je dejal, da on ni kos situaciji, governer Murphy pa tudi pravi, da on nima moči, da bi kaj ukrenil. Naj omenim, da so delavci pri družbi Dodge boljše organizirani kakor pri glavni tovarni Chryslerjeve družbe, zato pa si medsebojno pomagajo. Poleg tega je Dodge v mestu Hamtramcku, kjer je župan in par odbor-nikov naklonjenih stavkarjem, medtem ko je glavna tovarna Chryslerjeve družbe v Highland Parku, ki je tudi mesto zase, dasi sta obe mesti v Detroitu. V Hamtramcku je do 80% prebivalcev poljske narodnosti. Sedeči stavkarji so organizirani dobro. Imajo dobro disciplino, skrbijo za red in mir in vsak drži svoje delo. Imajo stalno stražo podnevi in ponoči ter stalno zvezo z ljudmi, ki opravljajo organizatorično delo zunaj tovarne. Kuhaljo si v tovarni, zabavajo. Pa se tu tudi kakor vedo in znajo. Sin mi je povedal, da so si mladi fantje napravili količke, ki so podobni policijskim, toda količke so jim takoj vzeli unijski reditelji, ki pazijo strogo na red in mir, pa tudi na to, da ne bi kdo utihotapil alkoholnih pijač in drugih takih stvari. Unija noče pod nobenim pogojem dati družbam niti najmanjšega pogo-da, da bi nastale sitnosti valed kakega nereda. Sedeči stavkarji morajo ostati povsem vzorno organizirani v vsem in čakati, da si tako izvojujejo zmago.

Oni dan sem na oknu četrtega nadstropja tovarne opazila Fr. Cesna ml., ki me je veselo po-zdravil. Videla sem tudi Jožeta Kočevarja, Jožeta Vidmarja, Modica in Lenarčiča. Nekateri mislijo, da je tako stavljanje neumestno, bedasto. Tako mišljenje je seveda popolnoma zmotno. Sedeče stavke so se izkazale za najbolj učinkovito orožje v boju proti zakrknjenim družbam, da se jih na lep in miren način prisili, da priznajo unijsko in delavske zahteve brez preli-vanja krvi. Depresija bi ljudi lahko marsikaj naučila in mnoge tudi je. Delavec je vreden svoje poštene plače za svoje pošteno delo in upravičen do svoje orga-nizacije, katera edina ga lahko protektira. Vse druge govorice so brez pomena, vsa izbegavanja so škodljiva. Prišel je čas, da se delavci organizirajo in potom svojih delavskih unijs dobijs svoje pravice.

Katherine Krainz.

Stavka v Cornwallu

Cornwall, Pa. — Stavka pri Bethlehem Co. v Lebanonu in Cornwallu je ustavila ves obrat. Vsi delavci so opozarjali Slovence in sploh vsi Slovani, posebno pa člani SNPJ, da pristopijo v organizacijo CIO, katera vodi omenjeno stavko za pridobitev delavskih pravic. Člani, čitajte jednotna pravila, kaj čaka stavkoka. Stavka traja že tretji teden. Vsi v organizaciji, da bomo prej izvojevali zmago!

Stavkar.

Socialno-zaščitni računi

Social Security Board je že dobil 23.000.000 prošelj za socialno-zaščitne račune. To je kak poldrugi milijon manj kot se ceni število delavcev, ki so upravičeni dobljati starostne pokojnine po obstoječem zakonu.

Ogromna večina onih, ki niso zaprosili za socialno-zaščitne račune, so brzkone možiki in ženske, ki so začasno brez dela. Ker ne delajo sedaj, so mnenja, da nima zmisla otvoriti socialno-varnostnega računa. Drugi si prav gotovo predstavljajo, da prošnja za starostno-pokojninski račun je nekaka "registracija" in da informacije dane Social Security Boardu utegnejo biti nekaj v bodočnosti na razpolago kak drugi vladni oblasti, ki bi hoteli izvedeti kaj o prošlicu. Mnenje obeh skupin je krivo.

Vsak delodajalec v industriji ali trgovini po zakonu obvezan priskrbeti si od vsakega delavca njegovo številko socialno-zaščitnega računa, kajti on mora prijaviti, koliko delavcev pod dotično številko dobijs v plači, tako da zna, za koga on plačuje davek na mezdi. Rade tega je za vsakega delavca v industriji ali trgovini potrebno, da ima svojo številko socialno-varnostnega računa. Oni, ki so začasno brez dela, bodo morali zaprositi za računsko številko čim začnejo zopet delati, ako niso že zaprosili. Radi tega je v njihovem interesu, da računsko številko priskrbijo takoj.

Ako kdo misli, da se izogne "registraciji" zasledovanju, ako ne otvori takega računa, naj se raji zaveda, da ravno okoliščina, da se ne pobriga za svoj račun, utegne vzbuditi pozornost nanj in izvajati vprašanje, zakaj se vedarje izogiba zakonu, ki je bil napravljen njemu v korist.

Dejstvo je, da Social Security Board je zagotovilo, da se informacije prošlicev, navedene v njihovih prošnjah, bodo smatrale za strogo zaupne. "Le vladni uradniki, ki imajo uradno odgovornost v zvezi s socialno-varnostnimi računi, bodo imeli pristop do teh informacij." Social Security Board nedavno naznanil. Domneva, da bo vlad preiskovala vsakega prošlica ali celo vsakega delavca, ki se je rodil v inozemstvu, je prafantastična. Le tedaj, ako je kdo izvrzil kak zločin ali drugače vzbuja nase pozornost kriminalnih oblasti oziroma priseljenjskih oblasti, je prav mogoče, da bodo vladne oblasti vprašale za vpogled v zapiske.

Tiskovine za prošnjo, ki jo vsi delavci, delavljani ali inozemci, morajo vložiti pri socialno-varnostni oblasti, postavljajo le malo pre-enostavnih vprašanj: ime, naslov, spol, plemo ime in naslov delodajalca ter ime očeta in matere. Ne vprašujejo, dali je prošlec državljan ali inozemec, niti — v slučaju tujerodca — kdaj in kako je prišel v Združene države.

Prošnje za socialno-varnostni račun naj vložijo pod onim imenom, pod katerim je prošlec naveden v knjigah svojega delodajalca. Vrhovno identifikacijo v zapisnikih je vseeno, da je to ime inozemca njegovo resnično ime ali ime, ki si ga je nadel, odkar je prišel v Združene države. Ako bi delavec kasneje želel, da njegov račun vodi pod drugim imenom, kot ono, pod katerim je izvršno zaprosil za računsko številko, naj zaprosi za to s tem, da na Record Division od Social Security Board v Baltimore, Maryland, in enostavno razloži, zakaj hoče, da se ime spremeni v zapisnik.

Ker se bo moral plačevati davek na me-industrialnega ali trgovinskega delavca, naj zaprosil za socialno-varnostni račun ali ne, je njegovemu interesu, da odpre ta račun, tako more v bodočnosti dobljati starostno pokojnino, do katere je upravičen.

Poštni uradi dobivajo vsak dan na tisoče datnih prošelj za socialno-varnostni račun. Ni, ki niso še tega storili, naj si takoj od delodajalca ali pa od poštnega urada preskrbitiskovino Form SS-5, jo izpolnijo in pošlje nazaj mestnemu poštnemu uradu. Sedaj trapi približno tri dni, predno prošitelj dobi svojo računsko številko. — FLIS.

Kokoš — iz petelina

Medicinski problem o spremembi spola nima tudi japonske učenjake. Dr. Kijosi Mas s poljedelskega oddelka tokijskega vseučiliš-poroča, da se mu bo na podlagi mnogih uspeš-pokusov posrečila nemara tudi sprememba spola pri človeku.

Dr. Kijosi Masui je namreč odkril postope-po katerem je mogoče spreminjati petelineteline in obratno. Pri tem je dobil na pr-teline, ki se v ničemer ne razlikujejo od pr-petelinov, ki so kot takšni že prišli na svet. Umetni petelin so sposobni celo oplojevati. Sedaj se bavi s problemom določevanja spol-jn sploh upa, da bo rešil tudi to vprašanje nekoliko letih.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 26. marca 1917.)

Domače vesti. V Newburghu, Kans. je uničil hišo rojaku Johnu Črepinku. Ostali so taki v sosesčini so oti svojo bajte.

Delavske vesti. Rudarji so zastavkali v Leeburgu, Pa. in premogovni baroni so takoj bili sodno injunkcijo proti stavkarjem.

Svetovna vojna. Francozi so obnovili ofen-vo in odrinili Nemce nazaj pri St. Quentin. meriška vlada je odredila mobilizacijo držav-milice v 10 državah. Objavljen je bil tudi spis za prostovoljce.

Ruska revolucija. Ustavni demokratje v R-siji so se izrekli za republiko. V Petrogradu bil oklican osemurni delovnik. Nemške tete pripravljajo za napad na ruski fronti.

Francoški premier Leon Blum govori na sestanku članov Ameriškega kluba v Parizu.

